

Ministeriöt ja laitokset

Lomauttaminen koronaviruspandemian seurauksena

Tausta

Valtion virastoista ja laitoksista on tullut kysymys valtion linjauksista koskien henkilöstön lomauttamista koronaviruspandemian aiheuttamassa tilanteessa. Lähtökohtaisesti talousarvion rakenne ja tulojen muodostuminen vaikuttavat virastojen toimintaedellytyksiin myös poikkeustilanteissa. Virastoilla on itsellään vastuu taloudestaan ja myös mahdollisuus tarjota tehtäviä voi tilapäisesti vähentyä, joten perusteet lomauttaa henkilöstöä saattavat täytyä, mutta se on kulloinkin tarkasteltava erikseen osana yhteistoimintamenettelyä.

Tämän kirjeen suositukset koskevat vain koronaviruspandemian aiheuttamia tilanteita.

Valtiovarainministeriön suositus

Valtiovarainministeriön suositus on, että valtionhallinnon virastoissa ja laitoksissa pidättäydytään mahdollisimman pitkälle henkilöstön lomauttamisesta niissäkin koronaviruspandemian aiheuttamissa tilanteissa, joissa lomauttamisen perusteet täyttyvät. Poikkeuksellisen pandemiatilanteen jatkuessa pidempään, virastot ja laitokset voivat arvioida tilannetta tarvittaessa uudelleen.

Virastojen erilaiset toimintaympäristöt ja mm. rahoitusrakenne voivat kuitenkin johtaa jo lyhyellä aikavälillä siihen, että lomautuksia ei voida välttää. Lomauttamisen vaihtoehtoja tulisi kuitenkin etsiä koko valtionhallinnon toiminnot huomioiden.

Uudelleensijoittaminen lomautuksen vaihtoehtona

Lomauttamisen vaihtoehtona viraston on huolehdittava valtion virkamieslaissa (750/1994, jäljempänä VML) säädetystä veloitteesta pyrkiä järjestämään virkamiehelle muita tehtäviä tai työnantajan tarpeisiin sopivaa koulutusta. Lakisääteinen velvoite rajautuu viraston sisälle, mutta koskee sen kaikkia toimintoja ja toimipaikkoja. (VML 36 §)

Lakisääteisten veloitteiden lisäksi, valtion virastojen henkilöstön lomautusten vaihtoehtona, heille pyritään löytämään tehtäviä myös muualta valtionhallinnosta. Osalla virastoja ja laitoksia koronaviruspandemia aiheuttaa myös akuutin lisätyövoiman tarpeen.

Virkamiehiä voidaan suostumuksellaan siirtää työskentelemään toisen viraston toimivaltaan kuuluvissa tehtävissä tai muun työnantajan palveluksessa VML 20 §:n nojalla tai virkamiehelle voidaan myöntää palkatonta virkavapautta määräajaksi toisen viraston palvelukseen siirtymiseksi.

Lomauttamisen lainsäädännöllinen tausta

Toimivalta lomauttamiseen

Toimivalta lomautuksiin on VML 66 §:n ja valtion virkamiesasetuksen (971/1994, jäljempänä VMA) 39 §:n mukaan virastoilla henkilöstönsä osalta ja ministeriöllä viraston päällikön osalta, jollei lailla tai asetuksella ole toisin säädetty.

Lomauttamisen perusteet

Valtion virkamiehen lomauttamisesta säädetään VML:n 8 luvussa. VML:n tarkoittama lomauttaminen on joko yksipuolista tai sopimukseen perustuvaa.

Virkamies voidaan lomauttaa irtisanomisperusteella joko määräajaksi tai toistaiseksi ja enintään 90 päiväksi myös ilman irtisanomisperustetta. Lomauttamisesta voidaan myös sopia viraston ja virkamiehen kesken. Virkaehtosopimuksella sekä valtion yhteistoimintalain (1233/2013) nojalla tehtävällä sopimuksella, voidaan lomauttamisesta sopia myös toisin kuin VML:ssa säädetään. (VML 36 §)

Määräaikainen lomautus enintään 90 päiväksi

Virkamies voidaan lomauttaa enintään 90 päivän ajaksi, jos virkamiehen tehtävät tai viraston mahdollisuudet tarjota tehtäviä suoritettaviksi ovat tilapäisesti vähentyneet eikä asianomainen viranomais voi kohtuudella järjestää virkamiehelle muita tehtäviä tai työnantajan tarpeisiin sopivaa koulutusta samassa virastossa. (VML 36.2 §)

Työsopimussuhteinen henkilöstö

Työsopimussuhteisen henkilöstön lomauttamisesta säädetään työsopimuslain (55/2001) 5 luvussa ja siitä on sopimusmääräyksiä myös valtion yleisen virka- ja työehtosopimuksen liitteessä 4.

Yhteistoiminta- ja kuulemisveloitteet

Ennen lomauttuspäätöksen tekemistä, asiasta on käytävä valtion yhteistoimintalain 5 luvun mukaiset yhteistoimintaneuvottelut.

Viraston on lisäksi ennen lomautuspäätöksen tekemistä ilmoitettava virkamiehelle mahdollisuudesta pyytää pääluottamusmiehen tai luottamusmiehen kuulemista. (VML 66 §, VMA 43 §)

Ilmoitusvelvollisuudet

Yhteistoimintaneuvotteluiden käynnistämisen ja toteuttamisen rinnalla tulee huomioida VML:ssa säädetyt lomautukseen liittyvät ilmoitusvelvollisuudet, *ennakkoilmoitus* (VML 38 §) sekä virkamiehelle 14 päivää ennen lomautusta annettava *lomautusilmoitus* (VML 36 §, 39 §).

Lisätietoja: Henkilöstövoimavarojen siirtäminen: finanssineuvos, yksikön päällikkö Mari Näätsaari, mari.naatsaari@vm.fi, puh. 0295 530 090

Lomautus ja yhteistoiminta: lainsäädäntöneuvos Miska Lautiainen, miska.lautiainen@vm.fi, puh. 0295 530 212

Osastopäällikkö, ylijhtaja

Juha Sarkio

Lainsäädäntöneuvos

Miska Lautiainen